

Washingtonban őrzik egy magyar költő portréját

1974

PÉCS — Az 1972-es Janus Pannonius évforduló izgalmas kérdést vetett fel: van-e a költőnek hiteles portréja, s ha igen, melyik az? A jubileum idején országosan ismertté vált egy Janus-arckép, Andrea Mantegnanak, a Quattrocento legnagyobb festőjének munkája, amely fiatal férfit ábrázol korabeli olasz díszruhában, kissé elfordult fejjel, hosszú fekete hajjal. Ez a reprodukció szerepelt az irodalomtörténeti művekben, a különféle kiállításokon és az évfordulóra kiadott emléktételeken is. Dr. Tóth István irodalomtörténész, a Pécsi Tanárképző Főiskola docense — ismert Janus-kutató, — bizonyította be, hogy a költő családi neve nem Csezmicei volt, mint korábban vélték, hanem Kesinicei — most kiderítette, hogy az ábrázolt ifjú nem azonos a nagy magyar költővel.

A pécsi kutatót egy 1454-ben íródott költemény vezette nyomra. Ebben az akkor husz esztendősz Janus Pannonius így említi külsejét: "Már elég, leteszem lantom, leteszem koszorúm és arany-sárga fejjel megtagadom örökömet." Eszerint a költő nem fekete haju volt, hanem szőke, és az életében róla készült festményeken nyilvánvalóan így is örökítették meg. Az évforduló idején közzismertté vált arckép tehát nem Janus Pannoniust ábrázolja, ugyisintén az a többi kép sem, amelyet eddig egyesek

a költő portréjának vélték. Dr. Tóth István áttanulmányozta a Milánóban nemrég megjelent Mantegna-életrajzot és meglepetésére egy eddig ismeretlen Janus-portrét talált benne.

Az olasz művész által aláírt festmény keletkezésének ideje 1470 körül lehetett. Tudjuk, hogy Janus Pannonius ezidőtájt éppen Rómában tartózkodott: 1465-ben Mátyás király küldöttségét vezette II. Pál pápa elé. Az időpontok egybeesése, illetve közelsége arra enged következtetni, hogy Mantegna megfestette a magyar király követét, az akkor már Európa-szerte ismert humanista költőt. A temperavászonon egy balra néző férfiú látható korabeli püspöki ornátusban, kora megegyezik a költőével. Töprengő, mélyérzésű, tudós ember arcképe ez. A festménynek különös története van. Feltehetően annakidején Janus Pannonius magával hozta az arcképét Magyarországra. Ám több mint négy évszázadon át ismeretlen volt a sorsa. Olasz és amerikai források szerint a század elején Balatonbogláron őrizték a képet, majd Budapestre került.

1929-ben az Egyesült Államokba vitték a képet. Jelenleg is a washingtoni Nemzeti Képtárban látható a nagy költő minden bizonnyal egyetlen hiteles portréja.